Ramazan orucu kimlere farzdır?

[Türkçe — Turkish — تركي]

Muhammed b. Salih el-Useymîn

Terceme : Muhammed Şahin

Tetkik : Ali Rıza Şahin

2011 - 1432

IslamHouse.com

﴿ على من يجب صيام رمضان؟ ﴾

« باللغة التركية »

محمد بن صالح العثيمين

ترجمة: محمد مسلم شاهين

مراجعة: علي رضا شاهين

2011 - 1432

IslamHouse.com

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Soru:

Oruç kimlere farzdır?

Cevap:

Erginlik çağına gelmiş, aklı başında, gücü yerinde, mukim (yolcu olmayan) ve engeli bulunmayan her müslümanın orucu edâ etmesi farzdır.

Bunlar altı vasıftır: Müslüman, ergin, akıllı, muktedir, mukim ve engelsiz.

Kâfire, ne oruç, ne de diğer ibâdetler farzdır.

"Kâfire, ne oruç, ne de diğer ibâdetler farzdır" dememizin anlamı şudur: Kâfirliği sırasında oruç tutmakla mecbur edilemez, müslüman olduktan sonra da orucu kaza etmesi gerekmez. Çünkü küfür halindeki kâfirden ibâdet kabul edilmez.

Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

((وَمَا مَنَعَهُمْ أَن تُقْبَلَ مِنْهُمْ نَفَقَٰتُهُمْ إِلَّآ أَنَّهُمْ كَفَرُواْ بِٱللَّهِ وَبِرَسُولِهِۦ ...)) [سورة التوبة من الآية: ٥٤]

"**Onların** (Allah yolunda) **harcamalarının** (yaptıkları hayırların) **kabul edilmesini engelleyen, onların Allah ve elçisini inkâr etmeleridir** (Allah'ı inkâr etmeleri ve elçisi Muhammed -sallallahu aleyhi ve sellem-'i yalanlamalarıdır)..."[1]

Kâfir, İslâm'a girdikten sonra ibâdeti kaza etmesi ona gerekmez.

Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

((قُل لِّلَّذِينَ كَفَرُوٓاْ إِن يَنتَهُواْ يُغْفَرْ لَهُم مَّا قَدْ سَلَفَ...)) [سورة الأنفال من الآية: ٣٨]

"(Ey Rasûl! Kavminden Allah'ın vahdaniyyetini) **İnkâr edenlere** (Allah'ı inkârdan ve sana düşmanlıktan) **vazgeçerler** (ve Allah'a imân etmeye,

[1] Tevbe Sûresi: 54

elçisi ve mü'minlerle savaşmayı terk ederler)**se, geçmiş günahlarının bağışlanacağını söyle..."**[1]

Fakat kâfir, küfür halinde iken (kâfir olarak ölürse, kıyâmet günü) terk ettiği farzlardan dolayı cezalandırılır.

Nitekim Allah Teâlâ, âhirette cennetliklerden söz ederken onların (cehennemde azap gören) cehennemliklere şöyle soracaklarını haber vermektedir:

((مَا سَلَكَكُمْ فِي سَقَرَ ﴿٤٢﴾ قَالُوا لَمْ نَكُ مِنَ الْمُصَلِّينَ ﴿٤٣﴾ وَلَمْ نَكُ نُطْعِمُ الْمِسْكِينَ ﴿٤٤﴾ وَكُنَّا نَخُوضُ مَعَ الْخَائِضِينَ ﴿٤٥﴾ وَكُنَّا نُكَذِّبُ بِيَوْمِ الدِّينِ ﴿٤٦﴾ حَتَّى أَتَانَا الْيَقِينُ ﴿٤٧﴾)) [سورة المدثر: ٤٢- ٤٧]

"(Cennetlikler, cehennemdekilere:) **Sizi şu yakıcı ateşe sürükleyen** (Sekar'a sokan) **nedir? diye sorarlar. Onlar şöyle cevap verirler: Biz,** (dünyada) **namaz kılanlardan değildik. Yoksulu doyurmazdık. Boş şeylere dalanlarla birlikte dalardık** (bâtıl şeyler

[1] Enfal Sûresi: 38

konuşurduk). **Dîn** (hesap ve ceza) **gününü yalanlardık.Nihâyet ölüm bize gelip çattı..."**[1]

Cehennemliklerin,namazı terk etmeyi ve yoksulu doyurmamayı cehenneme girmelerinin sebebi olarak zikretmeleri, bunun, cehenneme girmelerinde bir etkisi olduğuna delâlet eder.

Hatta kâfir, şu ayeti kerimenin delaletinden dolayı yiyecek, içecek ve giyecek gibi Allah'ın bütün nimetlerinden yararlandığı için de cezalandırılacak:

((لَيْسَ عَلَى ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ وَعَمِلُواْ ٱلصَّٰلِحَٰتِ جُنَاحٌ فِيمَا طَعِمُوٓاْ إِذَا مَا ٱتَّقَواْ وَّءَامَنُواْ وَعَمِلُواْ ٱلصَّٰلِحَٰتِ ثُمَّ ٱتَّقَواْ وَّءَامَنُواْ ثُمَّ ٱتَّقَواْ وَّأَحْسَنُواْۚ وَٱللَّهُ يُحِبُّ ٱلْمُحْسِنِينَ)) [سورة المائدة الآية: ٩٣]

"Îmân eden ve iyi işler yapanlara, hakkıyla sakınıp îmân ettikleri ve iyi işler yaptıkları, sonra yine hakkıyla sakınıp îmân ettikleri, sonra da hakkıyla sakınıp yaptıklarını da ellerinden geldiğince güzel yaptıkları takdirde (haram kılınmadan önce)

---

[1] Müddessir Sûresi: 42-47

tattıklarından (içtikleri şaraptan) **dolayı günah yoktur. Allah iyi ve güzel yapanları sever."**[1]

Allah Teâlâ'nın, müminlerden (haram kılınmadan önceki) tattıkları şeylerden günahı kaldırması, müminlerden başkalarının tattıkları şeylerin günahının devam ettiğine delâlet eder.

Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

((قُلْ مَنْ حَرَّمَ زِينَةَ ٱللَّهِ ٱلَّتِىٓ أَخْرَجَ لِعِبَادِهِۦ وَٱلطَّيِّبَٰتِ مِنَ ٱلرِّزْقِ ۚ قُلْ هِىَ لِلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ فِى ٱلْحَيَوٰةِ ٱلدُّنْيَا خَالِصَةً يَوْمَ ٱلْقِيَٰمَةِ ۗ كَذَٰلِكَ نُفَصِّلُ ٱلْءَايَٰتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴿٣٢﴾)) [سورة الأعراف من الآية: ٣٢]

"(Ey Rasûl! O câhil müşriklere) **de ki: Allah'ın kulları için yarattığı süsü** (güzel elbiseyi) **ve temiz rızıkları kim haram kıldı?** (Ey Rasûl! O müşriklere) **de ki: Onlar** (güzel elbiseler ve helal rızıklar) **dünya hayatında, özellikle kıyâmet gününde müminlerindir..."**[2]

---

[1] Mâide Sûresi: 93

[2] A'râf Sûresi: 32

Allah Teâlâ'nın:

((قُلۡ هِيَ لِلَّذِينَ ءَامَنُواْ فِي ٱلۡحَيَوٰةِ ٱلدُّنۡيَا...)) [سورة الأعراف من الآية: ٣٢]

" (Ey Rasûl! O müşriklere) **de ki: Onlar** (güzel elbiseler ve helal rızıklar) **dünya hayatında, özellikle kıyâmet gününde müminlerindir..."**[1]

Sözü, mü'min olmayanlar hakkındaki hükmün, mü'minler hakkındaki hükümden farklı olduğuna delâlet eder.

Fakat bir kâfir Ramazan sırasında (ortasında) müslüman olursa, müslüman olmadan önceki oruçları kaza etmesi gerekmez.

Örneğin; Ramazanın onbeşinci gecesi müslüman olursa, önceki ondört günün orucunu kaza etmesi gerekmez.

---

[1] A'râf Sûresi: 32

Gün içinde müslüman olursa, o andan itibaren oruç tutması gerekir, fakat o günü kaza etmesi gerekmez.

Örneğin; güneş zevali aştıktan sonra müslüman olursa ona deriz ki: Günün kalan kısmını oruç tut, fakat sana kaza gerekmez.O andan itibaren ona oruç tutmasını emrederiz.Çünkü o artık kendisine orucun farz olduğu bir kimse haline gelmiştir, fakat ona o günü kaza etmesini emretmeyiz. Çünkü o, üzerine farz olan şeyi yerine getirmiştir ki, o şey de, müslüman olduğu andan itibaren oruç tutmaktır. Her kim üzerine farz olan şeyi yerine getirirse, artık o ibadeti tekrar yapmakla yükümlü değildir.

Akıllı olmaya gelince, bu, orucun farz olması için gerekli olan ikinci vasıftır.

Ayırt edicilik vasfı yani eşyayı birbirinden ayırt etme özelliği akılla elde edilir. İnsan aklı başında olmadığı zaman zekâttan başka hiçbir ibâdet kendisine farz olmadığı gibi, oruç da farz olmaz.

Bir insanın büluğ çağına gelmesi fakat ayırt etme vasfının (temyiz kudretinin) onda olmaması da bu türdendir, yani aklı olmayan kimse nevindendir.Böyle kimseler, halk arasında saçmalayan/saçma sapan şeyler konuşan kimseler diye bilinir. Dolayısıyla böyle kimsenin oruç tutması gerekmez. (Tutmadığı oruç için) fidye vermesi de gerekmez. Çünkü bu kimse, orucun kendisine farz olduğu kimselerden değildir.

Üçüncü vasıf ergin olmak (büluğ çağında olmak)**tır.**

Erginlik şu üç şeyden birisinin olmasıyla elde edilen bir vasıftır:

1. Bir insanın 15 yaşını tamamlamasıyla.

2. Veya kasık kıllarının yani tenasül organı bölgesinde sert kılların bitmesiyle.

3. İster uykuda, isterse uyanık iken şehvetle meninin gelmesiyle.

4. Kadın için buna ilâve olarak dördüncü bir durum daha vardır ki, o da hayızdır. Bir kadın hayız gördüğü zaman bülûğa ermiş demektir.

Buna göre erkek olsun, kadın olsun, 15 yaşını tamamlayan kimse, bülûğa ermiştir.

Erkek olsun, kadın olsun, kasık bölgesinde kıl biten kimse, bülûğa ermiştir.

Erkek olsun, kadın olsun, 15 yaşından önce şehvetle menisi gelen kimse, bülûğa ermiştir.

15 yaşından önce de olsa hayız gören bir kadın, bülûğa ermiştir. Bazen bir kadın on yaşında bile hayız görebilir.

Burada pek çok kimsenin gaflete düştüğü şu meseleye dikkat etmek gerekir. Bazı kadınlar erken yaşta hayız görürler ve farziyeti bülûğa bağlı olan oruç ve diğer ibâdetlerin kendilerine farz olduğunu bilmezler. Çünkü pek çok kimse sadece 15 yaşın tamamlanmasıyla erginlik çağına gelineceğini zanneder. Bu, aslı (temeli) olmayan bir zandan ibârettir.

Bir kimse büluğ çağına gelmemiş ise, oruç ona farz olmaz.Fakat ilim ehli, bir velinin kız olsun, erkek olsun, velisi olduğu küçük çocuğa alışması ve büluğa erdiğinde kolayca tutması için orucu emretmekle görevli olduğunu zikretmişlerdir. İşte sahâbenin -Allah onlardan râzı olsun- yaptıkları şey bu idi. Zirâ onlar küçük çocuklarına oruç tuttururlardı. Hatta onlardan birisi ağladığında, güneş batıncaya kadar oyalansın diye ona yünden yapılmış oyuncak verilirdi.

Dördüncü vasıf insanın oruç tutmaya gücünün yetmesidir.

Yani zorluk çekmeden oruç tutabilmesidir. Eğer oruç tutmaya gücü yetmeyen bir kimse ise, oruç ona farz değildir. Fakat gücü yetmeyen kimse de iki kısma ayrılır:

Birinci kısım: Yaşlı kimse ile iyileşme ümidi bulunmayan hasta gibi, oruç tutmaktan sürekli aciz kalmasıdır. Böyle bir kimse, Ramazan ayı 30 gün ise, 30 yoksulu doyurur. Ramazan ayı 29 gün ise, 29 yoksulu doyurur.

Doyurmanın da iki şekli vardır:

Birincisi: Pirinç veya buğday gibi hububat cinsinden vermesidir. Bunun miktarı Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'in kullandığı ağırlık ölçüsüyle dörtte bir sâ'dır. Yani burada bilinen sâ' ile beşte bir sâ'dır. Bu da iki kilo kırk gram iyi buğdaya denktir. Yani sen iki kilo kırk gram siyah buğdayı tarttığın zaman bu Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'in sâ'ı ile bir sâ' eder. Peygamberin -sallallahu aleyhi ve sellem-'in sâ'ı ile bir sâ', dört müd eder ki bu da, dört yoksul için yeterlidir.

Bu durumda fakire onu verdiğin zaman beraberinde durum ve örfün gerektirdiği şeye göre katık edebileceği bir yiyeceği veya başka bir şeyi de vermen güzel olur.

Doyurmanın ikinci şekline gelince Ramazan ayının yirmidokuz veya otuz gün çekmesine göre yirmidokuz veya otuz fakire yetecek yemek hazırlamak ve onları buna davet etmektir. Nitekim yaşlandığında Enes, İbnu Malik'in böyle yaptığı

bildirilmiştir. Otuz veya yirmidokuz kişiye yetecek yemekle bir kişiyi doyurmak caiz değildir. Çünkü her günden bedel bir fakirin doyurulması gerekir.

Oruç tutmaktan âciz kalmanın ikinci kısmı ise ortadan kalkması umulan bir âcizliktir. Bu, oruç esnasında bir insanın başına gelen hastalık gibi sürpriz bir şekilde ortaya çıkan âcizliktir. Onun oruç tutması meşakkatli olur. Ona deriz ki, orucunu boz ve yerine bir gün kaza et. Çünkü Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

((... فَمَن كَانَ مِنكُم مَّرِيضًا أَوْ عَلَىٰ سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِّنْ أَيَّامٍ أُخَرَ ۚ...)) [سورة البقرة من الآية: ١٨٤]

"Sizden kim, (oruç tutamayacak kadar) **hasta veya yolcu olursa,** (tutamadığı günler kadar) **başka günlerde kaza eder."**[1]

Beşinci vasıf, mukim olmasıdır. Bunun zıddı yolcu olmaktır.

---

[1] Bakara Sûresi: 184

Yolcu, oruç tutmasını gerektirmeyecek şekilde vatanından ayrılan kimsedir.

Allah Teâlâ buyurdu ki:

((... فَمَن كَانَ مِنكُم مَّرِيضًا أَوْ عَلَىٰ سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِّنْ أَيَّامٍ أُخَرَ ...)) [سورة البقرة من الآية: ١٨٤]

"Sizden kim, (oruç tutamayacak kadar) **hasta veya yolcu olursa,** (tutamadığı günler kadar) **başka günlerde kaza eder."**[1]

Ancak kendisine meşakkat olmamak şartıyla oruç tutması daha faziletlidir. Çünkü Ebu Derdâ -Allah ondan râzı olsun- şöyle demiştir:

"Aşırı sıcak bir günde Rasulullah -sallallahu aleyhi ve sellem- ile beraberdik. İçimizde Rasulullah -sallallahu aleyhi ve sellem- ve Abdullah b. Ravâha'dan başka oruçlu kimse yoktu."

Oruç tutmak ona (yolcuya) meşakkat verdiği zaman mutlaka orucunu bozması gerekir. Çünkü bazı

---

[1] Bakara Sûresi: 184

kimseler Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'e orucun kendilerine sıkıntı verdiğini şikâyet etmişlerdi de onlara oruçlarını bozdurmuştu. Sonra ona bazı kimselerin oruca devam ettikleri söylenmişti.

Bunun üzerine Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- şöyle buyurmuştu:

"Onlar isyankârlardır, onlar isyankârlardır."

Altıncı vasfa gelince oruca engel bir durumun olmamasıdır.

Yani orucun farz olmasını engelleyen bir durumun olmamasıdır. Bu, kadınlara âit bir vasıftır. Orucun edasının onlara farz olması için onların hayızlı veya nifaslı olmamaları gerekir.

Kadın hayızlı veya nifası (lohusa) olduğu zaman oruç tutması gerekmez. Ancak tutmadığı günleri kaza etmesi gerekir.

Bunun delili Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem- bunu onaylayarak söylediği şu sözüdür:

"Kadın hayızlı olduğu zaman namaz kılmıyor ve oruç tutmuyor değil mi?"

Bir kadın hayızlı olduğu zaman ona oruç yoktur ve diğer günlerde tutması gerekir.

Burada dikkat edilmesi gereken iki mesele vardır:

Birinci mesele: Bazı kadınlar gecenin sonunda hayızdan temizlenirler ve temizlendiğini öğrenirler, fakat boy abdesti almadıklarında oruçlarının sahih olmayacağını zannederek o gün oruç tutmazlar. Halbuki hiç de öyle değildir. Aksine şafak söktükten sonra bile boy abdesti alsalar, oruçları sahihtir.

İkinci mesele: Bazı kadınlar oruçlu olurlar. Güneş battığı ve iftarlarını açtıkları zaman akşam namazını kılmadan önce hayız görürler.

Bazı kadınlar derler ki:

İftardan sonra ve akşam namazını kılmadan önce hayız olursa, o günkü oruç bozulmuş olur.

Bazı kadınlar daha da ileri giderek:

Yatsı namazından önce hayız olursa, o günkü oruç bozulmuş olur, derler.

Bunların hiçbirisi doğru değildir.

Bir kadın, güneş battığı zaman hayız kanının geldiğini görmezse, tuttuğu oruç sahihtir. Hatta güneş battıktan kısa bir süre bile hayız kanı çıksa bile orucu yine sahihtir.

Bu altı vasıf bir insanda birleştiği zaman Ramazan orucunu eda etmek ona farz olur. Oruç tutmaması helal değildir. Bu vasıflardan herhangi birisi bulunmazsa,durum yukarıda anlatıldığı gibi olur.